

بررسی عوامل جامعه شناختی موثر بر پیشرفت تحصیلی فرزندان کارکنان ناجا (مورد مطالعه: فرزندان محصل کارکنان انتظامی استان‌های همدان و کردستان در سال ۱۳۹۳)

یاور نورعلیان^۱، حمیدرضا مرادی رستگار^۲، امیرحسین محمدپناه^۳

تاریخ وصول: ۱۳۹۴/۰۴/۰۵ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۴/۰۵/۱۰ ۸۱-۱۰۱

چکیده

هدف عمده این تحقیق شناخت عوامل موثر بر پیشرفت تحصیلی فرزندان کارکنان ناجا است. تحقیق حاضر از دسته تحقیقات توصیفی و از نوع زمینه‌یابی است. در این پژوهش جامعه آماری عبارت است از کلیه فرزندان محصل کارکنان فرماندهی انتظامی استان‌های همدان و کردستان در سال ۱۳۹۳ است که بر اساس اطلاعات موجود ۱۳۶۰ نفر می‌باشد و با توجه به ناهمگن بودن جامعه آماری ۳۴۹ نفر مشخص و براساس نمونه‌گیری ترکیبی سهمیه‌ای-تصادفی پاسخ دهنده‌ها تعیین شده‌اند. با توجه به مبانی نظری تحقیق، یافته‌های تحقیق و نتایج به دست آمده از آزمون‌های پژوهش حاکی از آن است که تمامی فرضیه‌های تحقیق به جز فرضیه‌ی هفتم مورد تأیید قرار گرفته‌اند و این بدان معناست که شرایط اقتصادی خانواده، شرایط فرهنگی خانواده، عوامل آموزشی، اساتید، امید به آینده و وضعیت اشتغال جامعه بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان اثرگذار است. اما بین میزان پیشرفت تحصیلی دانشجویان پسر و دختر تفاوت معناداری وجود ندارد. پیشرفت تحصیلی فرزندان خانواده‌های ناجا علاوه بر شرایط خانوادگی به مجموعه عوامل دیگری وابسته است که باعث شکل‌گیری انگیزه یا عدم پیشرفت در تحصیل می‌گردد. کارکنان ناجا برای رسیدگی به وضعیت تحصیلی فرزندان خود هرچند با مشکلات بسیاری به دلیل نوع و ماهیت شغل انتظامی روبرو هستند، اما بایستی به مهم‌ترین عامل توسعه جامعه یعنی سرمایه انسانی بالقوه که همان فرزندان هستند و پیشرفت تحصیلی بعنوان یکی از شاخصه اصلی موفقیت فرزندان توجه لازم را داشته باشند.

واژگان کلیدی: پیشرفت تحصیلی، فرزندان، کارکنان ناجا، آموزش و پرورش، انگیزه موفقیت

^۱ - کارشناس ارشد جامعه‌شناسی دانشگاه بوعلی سینا همدان (نویسنده مسئول) (noralian2010@yahoo.com)

^۲ - کارشناس ارشد روان‌شناسی عمومی

^۳ - دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی دانشگاه آزاد تهران

مقدمه

جامعه‌ی امروز در روند حرکت خود در زمینه‌های مختلف از جمله در نظام آموزشی با مسائل متعددی روبرو می‌گردد. نهاد آموزشی نهادی است که پایه‌های ضعف و قوت یک جامعه را پی‌ریزی می‌نماید. آنچه مورد قبول صاحب‌نظران تعلیم و تربیت تا زمان حاضر مورد قبول واقع شده است. این نکته است که آموزش و پرورش سرمایه‌گذاری درازمدت است که با سایر نهادهای اجتماعی جامعه ارتباط متقابل دارد. از جمله مسائل مهمی که خانواده‌های کارکنان ناجا به دلیل نوع شغل و ماموریت‌های ذاتی ناجا همانند نقل و انتقالات سازمانی با آن مواجه هستند مسائل مربوط به پیشرفت تحصیلی، افت تحصیلی و یا عدم پیشرفت تحصیلی فرزندان محصل کارکنان است. عدم پیشرفت تحصیلی گذشته از ایجاد افت تحصیلی و اتلاف منابع مادی منجر به ناامیدی و دل‌سردی فرزندان شده و زمینه را برای ایجاد مشکلات روحی و انحرافات اجتماعی نیز فراهم می‌کند (امیدی‌راد، ۱۳۷۸، ص ۴).

پیشرفت تحصیلی نتیجه‌ی عوامل بسیاری است که می‌توان آنها را در چند مقوله عوامل مربوط به مدرسه و نظام آموزشی و عوامل مربوط به ویژگی‌های اقتصادی، خانوادگی، شخصی و اجتماعی دسته‌بندی کرد و به عبارت دیگر پیشرفت در تحصیل به خودی خود بوجود نمی‌آید بلکه مستلزم ایجاد بسترهای لازم بوده که این بسترها باید در محیط‌های مختلفی هم‌چون محیط آموزشی، محیط خانواده، طرز فکر افراد و گاهی از ویژگی‌های شخصی، اقتصادی و خانوادگی فرزندان است.

در اکثر مواقع مشکل نوجوانان و جوانان فهم مطالب آموختنی نیست، بلکه بی‌انگیزه بودن به تحصیل است که مانع یادگیری و پیشرفت تحصیلی می‌شود. به هر حال هرگونه بی‌انگیزگی به تحصیل می‌تواند منجر به افت تحصیلی نیز شود.

مخصوصاً در فرزندانانی که مراحل کودکی و نوجوانی را طی نموده و در آستانه ورود به اجتماع و پذیرش نقش‌های اجتماعی می‌باشند (همان منبع).

واضح است که شناسایی بسترهای پیشرفت تحصیلی و رفع و کاهش عوامل منفی در این زمینه، خدمت بزرگی به والدین و نظام آموزشی کشور است. چنانچه این عوامل خارجی باشند (شرایط اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی، خانوادگی) در صورت امکان با اتخاذ تدابیر لازم تأثیر این عوامل را به حداکثر خود برسانند و چنانچه این عوامل داخلی باشند (روش‌ها، امکانات، صلاحیت اساتید، مواد آموزشی) باید بلافاصله درصدد اصلاح آن برآیند. در صورت شناسایی این عوامل:

۱- از هدر رفتن سرمایه انسانی که مهم‌ترین عامل پیشرفت و توسعه یک جامعه و خانواده است، جلوگیری به عمل می‌آید.

۲- از آنجائیکه محصولات نظام آموزشی، کارکنان فردای جامعه هستند، لذا چنانچه زمینه‌های پیشرفت تحصیلی در آن‌ها بوجود آید، رسالت والدین و خانواده‌ها که همان پرورش فرزندان موفقی و آماده‌سازی آنان برای ورود به جامعه است برآورده می‌شود.

۳- با این نوع مطالعات تا حدودی از عواقب نامطلوبی که به دلیل بی‌انگیزه بودن به تحصیل فرزندان را تهدید می‌کند، جلوگیری کرد.

۴- با شناسایی عوامل انگیزشی می‌توان راهکارهایی را جهت رفع معضلات تحصیلی ارائه داد.

شاهسونی (۱۳۷۹) در پژوهشی با عنوان بررسی علل کاهش انگیزه به تحصیل فراگیران دوره متوسطه تأثیر عوامل را بر میزان انگیزه پیشرفت تحصیلی فراگیران بررسی کرده است. عوامل مورد نظر در فرضیه‌های پژوهش عبارتند از عوامل فردی، عزت نفس فراگیران، جایگاه مهار در انگیزه تحصیلی، ویژگی خانوادگی، امید به آینده،

نگرش به عوامل اجتماعی محیط و ساختار آموزشی و جنسیت. این پژوهش به روش علی و مقایسه‌ای و نمونه‌گیری خوشه‌ای انجام شده و برای بررسی میزان انگیزه به تحصیل از پرسشنامه‌های پیشرفت تحصیلی I.S.M کوپراسمیت (اعتماد به نفس) و پرسشنامه خودساخته استفاده گردیده است و نتایج پژوهش این بوده که عوامل فردی بر انگیزه به تحصیل میزان آن مؤثر است. فراگیران دارای عزت نفس بالاتر انگیزه به تحصیل بالاتری دارند. عوامل خانوادگی، عوامل اجتماعی، امید به آینده و عوامل آموزشی بر میزان انگیزه به تحصیل مؤثر نشان داده‌اند. همچنین جنسیت در انگیزه به تحصیل تأثیری نشان نداده است.

نوری (۱۳۸۱) در شهر نور مازندران در پایان‌نامه کارشناسی ارشد خود هم تأثیر آگاهی فراگیران از تقویم آموزشی و طرح درس معلم بر انگیزش پیشرفت تحصیلی فراگیران در دوره راهنمایی را مورد بررسی قرار داده است. این پژوهش که بصورت تجربی انجام شده نتیجه گرفته شده فراگیرانی که از تقویم آموزشی آگاهی دارند دارای ادراک شایستگی بیشتری هستند و دارای ادراک کنترل بیشتری بوده و این دسته از فراگیران که از تقویم آموزشی و طرح درس معلم آگاهی دارند مخصوصاً دارای انگیزه پیشرفت تحصیلی بیشتری بوده‌اند. که با اطمینان ۹۵٪ تأیید شده است. این آگاهی موجب دستیابی فراگیران به موقعیت‌های تحصیلی می‌گردد.

شقایق (۱۳۸۲) در تحقیقی با عنوان پیشرفت تحصیلی، عوامل پیشرفت تحصیلی فراگیران را چنین بیان کرده است: فرزندان اول خانواده بیشتر از فرزندان دوم به بعد موفقیت و شانس پیشرفت تحصیلی برایشان فراهم است. فراگیرانی که دچار فقر فرهنگی هستند معمولاً انگیزه پیشرفت ندارند. اینگونه افراد بواسطه غنی نبودن محیط خانوادگی و اجتماعی شان مهارت‌های ذهنی لازم را برای موفقیت تحصیلی بدست

نمی‌آورند. رشد زبان و کاربرد لغات آنها محدود است. جمله‌سازی و استفاده از مفاهیم را ناقص انجام می‌دهند.

“هوتا کسوونوران” (۱۹۹۵) به مطالعه رابطه سطح تحصیلات والدین و عملکرد تحصیلی ۱۰۷ دانش‌آموز پرداختند. سطح تحصیلات والدین پیشگویی مهم از باورهای والدین بود. ارتباط‌های بین باورهای والدین و نتایج فرزندان برای پدران و مادران متفاوت بوده‌اند. میزان تحصیلات پدر و مادر به طور مستقیم بر ادراکات کنترل درونی فرزند- تأیید و پیشرفت فرزند مربوط بود (نعمتی و یارمطلقو ۱۳۸۳: ۶۸).

مبانی نظری

دارا بودن انگیزه موفقیت تنها عامل مؤثر در پیشرفت تحصیلی نبوده بلکه استنباط نوجوان از علل موفقیت یا شکست نیز بر پیشرفت تحصیلی وی تأثیر می‌گذارد. به اعتقاد دوک^۲ و ورتمن^۳ (۱۹۸۰) کسانی که پیشرفت‌هایشان را به توانایی یا کوشش خود نسبت می‌دهند، احتمال بیشتری می‌رود که از پیشرفت خود مطمئن بوده و انتظار موفقیت‌های آتی را داشته باشند و چنین نیز بشود. بر عکس، آنانکه پیشرفت‌های خود را به بخت و اقبال نسبت می‌دهند، یعنی به عواملی که در ورای کنترل شخصی آنان قرار دارد، احتمال بیشتری می‌رود که از توانایی خود برای پیشرفت نامطمئن بوده و چنین نیز بشود. از این رو افرادی که اهداف واقع بینانه‌تری از سطح موفقیت خود داشته و برای موفقیت‌ها و یا شکست‌های خویش احساس مسئولیت شخصی می‌نمایند، بیشتر احتمال دارد که موفق گردند (کرباسی و وکیلان ۱۳۸۱: ۷۵).

به اعتقاد "کراندل"^۴ و "همکاران نوجوانانی که احساس کنترل بر موفقیت‌ها و شکست‌های خود دارند، دارای مکان کنترل درونی و آنانی که احساس می‌کنند وقایع زندگی‌شان خارج از کنترل ایشان قرار دارد، از مکان کنترل بیرونی برخوردار می‌باشند. از این رو اگر دانش‌آموز علت اخذ نمره خوب خود را سخت مطالعه کردن بداند، دارای مکان کنترل درونی و اگر به آسان بودن سؤالات نسبت دهد دارای مکان کنترل بیرونی خواهد بود. به اعتقاد "دوک ولیچ"^۵ (۱۹۸۰) وقتی نوجوان بر این باور باشد که هیچ‌کدام از فعالیت‌های وی تغییری در موفقیت ایجاد نمی‌کند، یا اینکه وی به اندازه کافی باهوش نیست و یا اینکه تکالیف تعیین شده برای او بسیار دشوار می‌باشد و یا اینکه معلم او را دوست ندارد، در آینده نیز برای خود انتظار شکست دارد. کسانی که شکست را به صورت متوالی تجربه کنند ممکن است به این باور برسند که شکست آنان در هر فعالیتی حتمی و غیرقابل اجتناب است. چنین افرادی دچار درماندگی آموخته شده می‌شوند، نگرشی که احتمال دارد زمینه‌های شکست بیشتری را برای آنان فراهم آورده و مانع تلاش ایشان برای پیشرفت گردد. در مقابل هر قدر دانش‌آموز بیشتر در امر تحصیل موفق شود و در کلاس درس، قدرت و مقبولیت بیشتری به دست آورد، عزت نفس وی افزایش می‌یابد چنین فردی در موقعیت‌های جدید تلاش کرده و موفقیت‌های تازه‌ای کسب می‌کند که سبب افزایش عزت نفس وی می‌گردد. اینجاست که ضرب‌المثل؛ «موفقیت، موفقیت می‌آورد»، مصداق می‌یابد (همان: ۷۹).

انگیزه‌ی پیشرفت بنا بر تعریف "روبینز"^۶ (۱۹۹۳) عبارت است از سائقه‌ی برای غلبه بر دیگران برای رسیدن به پیروزی. کسی که دارای انگیزه‌ی پیشرفت است، این

4-Krandall

5-Lich

6-Robbins

تمایل را دارد که کارش را به خوبی انجام دهد و به صورت خود جوش به ارزیابی خود پردازد (شکرکن و نیسی ۱۳۷۸: ۱۵).

“تکنیسون” (۱۹۵۷) بر این باور است که چهار مولفه تمایل و گرایش فرد را به انجام یک تکلیف تعیین می‌کند این چهار مولفه عبارتند از:

۱. انگیزه کسب موفقیت. ۲. انگیزه پرهیز از شکست. ۳. احتمال ذهنی نیل به موفقیت در انجام یک تکلیف. ۴. ارزش مشوقی رسیدن به موفقیت در انجام تکلیف (باقری ۱۳۸۵: ۶۷).

تئوری سلسله مراتب نیازهای مازلو:

یکی از گسترده‌ترین تئوری‌های پذیرفته شده درباره انگیزش، تئوری سلسله مراتب نیازهای “آبراهام مازلو” است. این تئوری تمام نیازهای بشر را به پنج سطح تقسیم می‌کند این نیازها از پایین‌ترین سطح فهرست‌بندی شده‌اند و به عنوان یک سلسله مراتب معرف می‌گردند:

۱- **نیازهای فیزیکی:** این نیازها از اساسی‌ترین نیازهای انسان هستند. مانند: آب، هوا، غذا.

۲- **نیازهای ایمنی:** این نیازها به میل و آزادی از فشارهای فیزیولوژیکی، روانشناختی و حمایت از وجود تهدیدهای محیطی آینده را دربر می‌گیرد.

۳- **نیازهای اجتماعی:** این طبقه از نیازها به تعلق گروهی یا نیاز به دوست داشتن که شامل نیازهای توسعه، دوستی‌ها، عشق، پذیرش، شریک زندگی و یک حس عمومی تعلق و پذیرش در یک محیط اجتماعی اشاره می‌کند.

۴- **نیازهای عزت نفس:** این نیازها نه تنها به احترام به خود متمرکز است بلکه در سطح بالاتر سائق فردی به سوی یک احترام، موفقیت اجتماعی و توجه به دیگران بر اساس پیشرفت مشخص می‌شود.

۵-نیازهای خودشکوفایی: این طبقه نیازهایی را شامل می‌شود که فرد را برای رسیدن به کاملترین بالندگی استعدادهای بالقوه‌شان قادر می‌سازد که اساساً این نیازها را می‌توان به عنوان محرک فردی برای تکمیل تحقق خود در نظر گرفت.

فرضیه‌سازی مازلو بر این اساس استوار است که بشر مخلوقی است که خواهان ارضاء یک سری نیازهای مشخص می‌باشد که فرد بر این منظور مسیرهای اساسی را برای ارضاء این نیازها طی می‌کند. طریق و سبکی که آن‌ها ارضاء نیازها را تقدم می‌بخشد یک سری اسلوب از قبل پیش‌بینی شده که این سبک یک سبک جهان‌شمول و عمومی است. هرگاه افراد در رسیدن به پاداش شکست بخورند یا اگر از تحقق خودشکوفایی بازمانده باشند آن‌ها تنش و اضطراب را تجربه خواهند کرد. این نیروی روانشناختی به برانگیختن رفتارهای طراحی شده برای کاهش فشارها و تقویت تعادل درونی منتج می‌شوند.

ابزار و روش

تحقیق حاضر از دسته تحقیقات توصیفی و از نوع زمینه‌یابی است زیرا قصد دارد از یک سو به توصیف رفتارهای واقعی موجود در جامعه پرداخته و از سوی دیگر عوامل موجد این پدیده‌ها و ویژگی‌ها را نیز شناسایی و میزان اثرگذاری آن‌ها را نیز تعیین نماید. هدف از انجام این نوع تحقیق، توصیف عینی، واقعی و منظم خصوصیات یک موقعیت یا یک موضوع است (سیف ۱۳۷۸: ۷۰). در این پژوهش جامعه آماری عبارت است از کلیه‌ی فرزندان محصل کارکنان فرماندهی انتظامی استان‌های همدان و کردستان در سال ۱۳۹۳ است که بر اساس اطلاعات موجود ۱۳۶۰ نفر می‌باشد و با توجه به ناهمگن بودن جامعه آماری بر اساس ضریب حداکثری فرمول شارپ کوکران تعداد حجم نمونه‌ی تحقیق برابر با ۳۴۹ نفر مشخص و براساس نمونه‌گیری ترکیبی سهمیه‌ای-تصادفی پاسخ دهنده‌ها تعیین شده‌اند.

در این پژوهش نیز از ابزار پرسش‌نامه‌ای محقق‌ساخته استفاده شده است که دارای ۳ سؤال مشخصات عمومی و ۳۷ سؤال درباره‌ی فرضیات پژوهش می‌باشد، استفاده شد که سئوالات آن بسته و به صورت طیف لیکرت می‌باشد.

برای سنجش روایی پرسشنامه به متخصصین و کارشناسان مربوطه مراجعه و از ایشان همفکری به عمل آمده است. پایایی ابزار پژوهش طی یک مطالعه‌ی مقدماتی ۷ که نظرات ۳۰ نفر از دانشجویان جمع‌آوری شده، با استفاده از برنامه‌ی نرم‌افزاری SPSS، توسط آزمون آلفای کرونباخ محاسبه گردید که میزان پایایی به دست آمده (۰/۸۳) نشانگر قابل قبول بودن ابزار گردآوری اطلاعات حاضر می‌باشد.

جهت تجزیه و تحلیل اطلاعات پس از جمع‌آوری پرسشنامه، اطلاعات کدبندی شده و سپس وارد برنامه‌ی رایانه‌ای SPSS گردیده و در آخر با استفاده از دستورات موجود در آن و به مقتضای نوع متغیرها و نوع ارتباط آن‌ها با یکدیگر توسط آزمون‌های فوق‌مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته و سپس اطلاعات به دست آمده با کمک مشاور آماری تفسیر گردیدند.

یافته‌های تحقیق

۱. نتایج به دست آمده از سنجش متغیرهای تحقیق

آزمون فرضیه‌ی اول:

الف) فرضیه‌ی آماری:

فرض H_0 : شرایط اقتصادی خانواده بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان اثرگذار نیست.

فرض H_1 : شرایط اقتصادی خانواده بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان اثرگذار است.

ب) آماره‌ی آزمون:

$$H_0 : \chi_{ob}^2 < \chi_{cr}^2$$

$$H_1 : \chi_{ob}^2 > \chi_{cr}^2$$

جدول شماره ۱: بررسی تأثیر شرایط اقتصادی خانواده بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان با استفاده از آزمون جداول

مقاطع (χ^2)

جمع		خیلی زیاد		زیاد		متوسط		میزان پیشرفت تحصیلی	
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	شرایط اقتصادی خانواده	
۱۰۰	۳۰	۶۷	۲	۱۶۷	۵	۷۶۷	۲۳	متوسط	
۱۰۰	۷۳	۲۱/۹	۱۶	۳۷	۲۷	۴۱/۱	۳۰	زیاد	
۱۰۰	۸۳	۶۹/۹	۵۸	۱۸/۱	۱۵	۱۲	۱۰	خیلی زیاد	
۱۰۰	۱۸۶	۴۰/۹	۷۶	۲۵/۳	۴۷	۳۳/۹	۶۳	جمع	
$\chi^2 : 67.66$				$d.f : 4$				$Significant : 0.01$	

تفسیر: از آنجائیکه مقدار χ^2 به دست آمده (۶۷/۶۶) با درجه‌ی آزادی ۴، با خطای اندازه‌گیری کمتر از حد استاندارد ۰/۰۵ به دست آمده است (۰/۰۱) بنابراین نشانگر وجود ارتباط معنادار بین متغیر وابسته و مستقل تحقیق بوده پس باید فرض صفر را مردود و فرض تحقیق را پذیرفت. یعنی:

فرض تحقیق: شرایط اقتصادی خانواده بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان اثرگذار است.

آزمون فرضیه‌ی دوم:

الف) فرضیه‌ی آماری:

فرض H_0 : شرایط فرهنگی خانواده بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان اثرگذار نیست.

فرض H_1 : شرایط فرهنگی خانواده بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان اثرگذار است.

ب) آماره‌ی آزمون:

$$H_0 : \chi_{ob}^2 < \chi_{cr}^2$$

$$H_1 : \chi_{ob}^2 > \chi_{cr}^2$$

جدول شماره ۲: بررسی تأثیر شرایط فرهنگی خانواده بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان با استفاده از آزمون جداول متقاطع (χ^2)

جمع		خیلی زیاد		زیاد		متوسط		میزان پیشرفت تحصیلی	
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	شرایط فرهنگی خانواده	
۱۰۰	۳۴	۱۴/۷	۵	۱۴/۷	۵	۷۰/۶	۲۴	متوسط	
۱۰۰	۸۷	۳۲/۲	۲۸	۳۲/۲	۲۸	۳۵/۶	۳۱	زیاد	
۱۰۰	۶۵	۶۶/۲	۴۳	۲۱/۵	۱۴	۱۲/۳	۸	خیلی زیاد	
۱۰۰	۱۸۶	۴۰/۹	۷۶	۲۵/۳	۴۷	۳۳/۹	۶۳	جمع	
$\chi^2 : 43.51$				$d.f : 4$				$Significant t : 0.01$	

تفسیر: از آنجائیکه مقدار χ^2 به دست آمده (۴۳/۵۱) با درجه‌ی آزادی ۴، با خطای اندازه‌گیری کمتر از حد استاندارد ۰/۰۵ به دست آمده است (۰/۰۱) بنابراین نشانگر وجود ارتباط معنادار بین متغیر وابسته و مستقل تحقیق بوده پس باید فرض صفر را مردود و فرض تحقیق را پذیرفت. یعنی:

فرض تحقیق: شرایط فرهنگی خانواده بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان اثرگذار است.

آزمون فرضیه‌ی سوم:

الف) فرضیه‌ی آماری:

فرض H_0 : عوامل آموزشی بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان اثرگذار نیست.

فرض H_1 : عوامل آموزشی بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان اثرگذار است.

ب) آماره‌ی آزمون:

$$H_0 : \chi_{ob}^2 < \chi_{cr}^2$$

$$H_1 : \chi_{ob}^2 > \chi_{cr}^2$$

جدول شماره ۳: بررسی تأثیر عوامل آموزشی بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان با استفاده از آزمون جداول متقاطع (χ^2)

جمع		خیلی زیاد		زیاد		متوسط		میزان پیشرفت تحصیلی	
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	عوامل آموزشی	
۱۰۰	۲۶	۳/۸	۱	۱۵/۴	۴	۸۰/۸	۲۱	متوسط	
۱۰۰	۵۹	۲۰/۳	۱۲	۳۷/۳	۲۲	۴۲/۴	۲۵	زیاد	
۱۰۰	۱۰۱	۶۲/۴	۶۳	۲۰/۸	۲۱	۱۶/۸	۱۷	خیلی زیاد	
۱۰۰	۱۸۶	۴۰/۹	۷۶	۲۵/۳	۴۷	۳۳/۹	۶۳	جمع	
$\chi^2 : 58.22$				$d.f : 4$		$Significant t : 0.01$			

تفسیر: از آنجائیکه مقدار χ^2 به دست آمده (۵۸/۲۲) با درجه‌ی آزادی ۴، با خطای اندازه‌گیری کمتر از حد استاندارد ۰/۰۵ به دست آمده است (۰/۰۱) بنابراین نشانگر وجود ارتباط معنادار بین متغیر وابسته و مستقل تحقیق بوده پس باید فرض صفر را مردود و فرض تحقیق را پذیرفت. یعنی:

فرض تحقیق: عوامل آموزشی بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان اثرگذار است.

آزمون فرضیه‌ی چهارم:

الف) فرضیه‌ی آماری:

فرض H_0 : اساتید دانشگاهی بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان اثرگذارند.

فرض H_1 : اساتید دانشگاهی بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان اثرگذارند.

ب) آماره‌ی آزمون:

$$H_0 : \chi_{ob}^2 < \chi_{cr}^2$$

$$H_1 : \chi_{ob}^2 > \chi_{cr}^2$$

جدول شماره ۳: بررسی تأثیر اساتید بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان با استفاده از آزمون جداول متقاطع (χ^2)

جمع		خیلی زیاد		زیاد		متوسط		میزان پیشرفت تحصیلی تأثیر اساتید	
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد		
۱۰۰	۲۶	۰	۰	۱۱/۵	۳	۸۸/۵	۲۳	کم	
۱۰۰	۳۷	۱۸/۹	۷	۲۹/۷	۱۱	۵۱/۴	۱۹	متوسط	
۱۰۰	۸۱	۴۲	۳۴	۳۴/۶	۲۸	۲۳/۵	۱۹	زیاد	
۱۰۰	۴۲	۸۳/۳	۳۵	۱۱/۹	۵	۴/۸	۲	خیلی زیاد	
۱۰۰	۱۸۶	۴۰/۹	۷۶	۲۵/۳	۴۷	۳۳/۹	۶۳	جمع	
$\chi^2 : 58.22$				$d.f : 6$				$Significant : 0.01$	

تفسیر: از آنجائیکه مقدار χ^2 به دست آمده (۵۸/۲۲) با درجه‌ی آزادی ۶، با خطای اندازه‌گیری کمتر از حد استاندارد ۰/۰۵ به دست آمده است (۰/۰۱) بنابراین نشانگر وجود ارتباط معنادار بین متغیر وابسته و مستقل تحقیق بوده پس باید فرض صفر را مردود و فرض تحقیق را پذیرفت. یعنی:

فرض تحقیق: اساتید بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان اثرگذارند.

آزمون فرضیه‌ی پنجم:

الف) فرضیه‌ی آماری:

فرض H_0 : امید به آینده بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان اثرگذار نیست.

فرض H_1 : امید به آینده بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان اثرگذار است.

ب) آماره‌ی آزمون:

$$H_0 : \chi_{ob}^2 < \chi_{cr}^2$$

$$H_1 : \chi_{ob}^2 > \chi_{cr}^2$$

جدول شماره ۵: بررسی تأثیر امید به آینده بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان با استفاده از آزمون جداول متقاطع (χ^2)

جمع		خیلی زیاد		زیاد		متوسط		میزان پیشرفت تحصیلی	
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	میزان امید به آینده	
۱۰۰	۲۴	۸/۳	۲	۱۶/۷	۴	۷۵	۱۸	کم	
۱۰۰	۴۹	۱۶/۳	۸	۳۰/۶	۱۵	۵۳/۱	۲۶	متوسط	
۱۰۰	۴۶	۳۹/۱	۱۸	۳۹/۱	۱۸	۲۱/۷	۱۰	زیاد	
۱۰۰	۶۷	۷۱/۶	۴۸	۱۴/۹	۱۰	۱۳/۴	۹	خیلی زیاد	
۱۰۰	۱۸۶	۴۰/۹	۷۶	۲۵/۳	۴۷	۳۳/۹	۶۳	جمع	
$\chi^2 : 64.17$				$d.f : 6$				$Significant : 0.01$	

تفسیر: از آنجائیکه مقدار χ^2 به دست آمده (۶۴/۱۷) با درجه‌ی آزادی ۶، با خطای اندازه‌گیری کمتر از حد استاندارد ۰/۰۵ به دست آمده است (۰/۰۱) بنابراین نشانگر وجود ارتباط معنادار بین متغیر وابسته و مستقل تحقیق بوده پس باید فرض صفر را مردود و فرض تحقیق را پذیرفت. یعنی:

فرض تحقیق: امید به آینده بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان اثرگذار است.

آزمون فرضیه‌ی ششم:

الف) فرضیه‌ی آماری:

فرض H_0 : وضعیت اشتغال جامعه بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان اثرگذار نیست.

فرض H_1 : وضعیت اشتغال جامعه بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان اثرگذار است.

ب) آماره‌ی آزمون:

$$H_0 : \chi_{ob}^2 < \chi_{cr}^2$$

$$H_1 : \chi_{ob}^2 > \chi_{cr}^2$$

جدول شماره ۶: بررسی وضعیت اشتغال جامعه بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان با استفاده از آزمون جداول متقاطع (χ^2)

جمع		خیلی زیاد		زیاد		متوسط		میزان پیشرفت تحصیلی وضعیت اشتغال جامعه	
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد		
۱۰۰	۱۹	۰	۰	۱۵/۸	۳	۸۴/۲	۱۶	کم	
۱۰۰	۲۴	۱۲/۵	۳	۲۹/۲	۷	۵۸/۳	۱۴	متوسط	
۱۰۰	۶۱	۳۲/۸	۲۰	۳۴/۴	۲۱	۳۲/۸	۲۰	زیاد	
۱۰۰	۸۲	۶۴/۶	۵۳	۱۹/۵	۱۶	۱۵/۹	۱۳	خیلی زیاد	
۱۰۰	۱۸۶	۴۰/۹	۷۶	۲۵/۳	۴۷	۳۳/۹	۶۳	جمع	
$\chi^2 : 55.1$				$d.f : 6$				Significant $t : 0.01$	

تفسیر: از آنجائیکه مقدار χ^2 به دست آمده (۵۵/۱) با درجه‌ی آزادی ۶، با خطای اندازه‌گیری کمتر از حد استاندارد ۰/۰۵ به دست آمده است (۰/۰۱) بنابراین نشانگر وجود ارتباط معنادار بین متغیر وابسته و مستقل تحقیق بوده پس باید فرض صفر را مردود و فرض تحقیق را پذیرفت. یعنی:

فرض تحقیق: وضعیت اشتغال جامعه بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان اثرگذار است.

آزمون فرضیه‌ی هفتم:

الف) فرضیه‌ی آماری:

فرض H_0 : میزان پیشرفت تحصیلی در دانشجویان دختر و پسر متفاوت نیست.

فرض H_1 : میزان پیشرفت تحصیلی در دانشجویان دختر و پسر متفاوت است.

ب) آماره‌ی آزمون:

$$H_0 : \chi_{ob}^2 < \chi_{cr}^2$$

$$H_1 : \chi_{ob}^2 > \chi_{cr}^2$$

جدول شماره ۷: بررسی تأثیر جنسیت دانشجویان بر پیشرفت تحصیلی آنان با استفاده از آزمون جداول متقاطع (χ^2)

جمع		خیلی زیاد		زیاد		متوسط		میزان پیشرفت تحصیلی
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	جنسیت دانشجویان
۱۰۰	۵۲	۴۴/۲	۲۳	۲۸/۸	۱۵	۲۶/۹	۱۴	پسر
۱۰۰	۱۳۴	۳۹/۶	۵۳	۲۳/۹	۳۲	۳۶/۶	۴۹	دختر
۱۰۰	۱۸۶	۴۰/۹	۷۶	۲۵/۳	۴۷	۳۳/۹	۶۳	جمع
$\chi^2: 1.595$				$d.f: 2$		$Significant t: 0.45$		

تفسیر: از آنجائیکه مقدار χ^2 به دست آمده (۱/۵۹۵) با درجه‌ی آزادی ۲، با خطای اندازه‌گیری کمتر از حد استاندارد ۰/۰۵ به دست آمده است (۰/۰۱) بنابراین نشانگر عدم وجود ارتباط معنادار بین متغیر وابسته و مستقل تحقیق بوده پس باید فرض تحقیق را مردود و فرض صفر را پذیرفت. یعنی:

فرض صفر: میزان پیشرفت تحصیلی در دانشجویان دختر و پسر متفاوت است.

بحث در نتایج فرضیه‌های تحقیق

از آنجایی که تمامی متغیرهای مستقل و وابسته پژوهش در سطح سنجش ترتیبی و اسمی قرار دارند، لذا فرضیه‌های پژوهش توسط آزمون ناپارامتریک کای دو مورد سنجش قرار گرفته‌اند. نتایج به دست آمده از آزمون‌های پژوهش حاکی از آن است که تمامی فرضیه‌های تحقیق به جز فرضیه‌ی هفتم مورد تأیید قرار گرفته‌اند و این بدان معناست که شرایط اقتصادی خانواده، شرایط فرهنگی خانواده، عوامل آموزشی، اساتید، امید به آینده و وضعیت اشتغال جامعه بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان اثرگذار است. اما بین میزان پیشرفت تحصیلی دانشجویان پسر و دختر تفاوت معناداری وجود ندارد. در فرضیه اول که اثبات گردیده است؛ شرایط اقتصادی خانواده بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان اثرگذار است. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که هرچه شرایط

اقتصادی خانواده بهبود یافته است، میزان پیشرفت تحصیلی دانشجویان نیز بهتر شده است. این نتیجه توسط آزمون کای دو نیز مورد تأیید واقع شده است.

در فرضیه دوم که اثبات گردیده است؛ شرایط فرهنگی خانواده بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان اثرگذار است. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که هرچه شرایط فرهنگی خانواده غنی تر بوده است، میزان پیشرفت تحصیلی دانشجویان نیز از وضعیت بهتری برخوردار است. این نتیجه توسط آزمون کای دو نیز مورد تأیید واقع شده است.

در فرضیه سوم که اثبات گردیده است؛ عوامل آموزشی بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان اثرگذار است. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که هرچه عوامل آموزشی قوی‌تر بوده است، میزان پیشرفت تحصیلی دانشجویان نیز از وضعیت بهتری برخوردار است. این نتیجه توسط آزمون کای دو نیز مورد تأیید واقع شده است.

در فرضیه چهارم که اثبات گردیده است؛ اساتید دانشگاهی بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان اثرگذار است. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که هرچه رفتار و اخلاق اساتید بیشتر مورد تأیید دانشجویان بوده است، میزان پیشرفت تحصیلی دانشجویان نیز از بهتری بوده است. این نتیجه توسط آزمون کای دو نیز مورد تأیید واقع شده است.

در فرضیه پنجم که اثبات گردیده است؛ امید به آینده بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان اثرگذار است. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که هرچه میزان امید به آینده در دانشجویان بیشتر بوده است، میزان پیشرفت تحصیلی آنان نیز بهتر بوده است. این نتیجه توسط آزمون کای دو نیز مورد تأیید واقع شده است.

در فرضیه ششم که اثبات گردیده است؛ وضعیت اشتغال جامعه بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان اثرگذار است. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که هرچه امید دانشجویان به اشتغال در آینده بیشتر بوده و دانشجویان از این وضعیت خوشبین‌تر

بوده‌اند، میزان پیشرفت تحصیلی آنان نیز بهتر بوده است و بالعکس دانشجویانی که از این وضعیت بدبین‌تر و ناخشنودتر بوده‌اند، میزان پیشرفت تحصیلی در آنان کمتر بوده است. این نتیجه توسط آزمون کای دو نیز مورد تأیید واقع شده است.

در فرضیه هفتم اثبات گردیده است که میزان پیشرفت تحصیلی دانشجویان هیچ ارتباط معناداری با جنسیت آنان ندارد. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که میزان پیشرفت تحصیلی در هر دو جنس یکسان است و دانشجویان دختر و پسر در این متغیر با یکدیگر از وضعیت مشابهی برخوردار می‌باشند.

پیشنهادات تحقیق

۱. با توجه به نوع شغل و ماموریت کارکنان ناجا بعضی از متغیرهای مستقل این پژوهش جزء لاینفک زندگی خانوادگی کارکنان ناجا است و به تبع بر روی فرزندان آن‌ها نیز تاثیر گذار است، اما به خانواده‌های کارکنان توصیه می‌گردد جهت بالا بردن سطح پیشرفت تحصیلی و نیز جهت جلوگیری از افت تحصیلی، بی‌نظمی، دلهره، استرس و اضطراب در فرزندان، فرزندان خود را با فعالیت‌های علمی بیشتر آشنا نمایند و والدین بعنوان الگویی برای فرزندان مطالعه، یادگیری و آموختن را درسروحه فعالیت‌های روزمره زندگی خود قرار دهند و با فرهنگ سازی مطالعه و کتاب خوانی در محیط خانواده، فرزندان را در مسیر پیشرفت تحصیلی قرار دهند.

۲. به والدین توصیه می‌گردد جهت بهبود عملکرد تحصیلی فرزندان به نوع برنامه‌ریزی‌ها، تصمیم‌گیری‌ها، زمان آموزش، و .. توجه بیشتری داشته باشند. بی‌شک شرایط آموزشی خود از عوامل مؤثر بر عملکرد تحصیلی فرزندان می‌باشد. امروزه تحقیقات بیشمار نشان داده است که شرایط محیط بهینه آموزشی نقش بسزایی در پیشرفت تحصیلی دارد.

۳. امروزه کمتر محقق و اندیشمند در حوزه مسایل آموزشی یافت می‌گردد که اثرگذاری تکنولوژی آموزشی بر عملکرد تحصیلی دانشجویان و در مجموع فراگیران را انکار تا تخفیف نماید. تمامی محققین بر این نکته تأکید دارند که استفاده از تکنولوژی‌های آموزشی هم‌چون انواع وسایل کمک آموزشی، کامپیوتر و ... بر روی پیشرفت تحصیلی فراگیران اثر مثبت دارد بنابراین پیشنهاد می‌شود، از تکنولوژی‌های آموزشی در جهت پیشرفت تحصیلی فرزندان استفاده شود.

۴. هم‌چنین تحقیقات مختلف نشان داده است که دروس دارای امکانات آزمایشگاهی و پروژه‌های تحقیقات عملی به مراتب عملکرد بهتری از دروس فاقد امکانات آزمایشگاهی و پروژه‌های عملی در فراگیران داشته‌اند. لذا در صورت امکان پیشنهاد می‌شود والدین تا جایی که امکان دارد با استفاده از تشکیل گروه‌های همسان تحصیلی و پایین آوردن هزینه تمام شده، از امکانات آزمایشگاهی و پروژه‌های عملی و تحقیق استفاده کنند.

۵. نتایج سایر پژوهش‌ها نیز نشان داده‌اند که استفاده از مدرسین متخصص برای دروس، مخصوصاً دروس عملی باعث پیشرفت تحصیلی بیشتر فرزندان می‌گردد، بنابراین به والدین پیشنهاد می‌گردد از مدرسین متخصص دروس مختلف برای تدریس خصوصی استفاده شود.

۶. پیشنهاد می‌گردد از طریق ناجا به سبب فرهنگی و علمی کارکنان توجه بیشتری گردد که در این راستا می‌توان:

الف) خدمات آموزشی بیشتری با اخذ قرارداد با موسسات علمی و آموزشی به خانواده کارکنان ارائه شود.

ب) وام‌های بلند مدت برای تحصیل فرزندان کارکنان بلاخص در تحصیلات تکمیلی در نظر گرفته شود.

ج) از طریق برگزاری همایش‌ها و سمینارهای علمی و تجلیل از فرزندان نخبه کارکنان، باعث تقویت انگیزه پیشرفت تحصیلی در فرزندان گردد.

د) محصولات فرهنگی در قالب نرم افزارهای علمی و آموزشی و همچنین بن‌های خرید کتاب ویژه مقاطع تحصیلی مختلف تهیه گردد.

ه) در طول هفته چهار ساعت مرخصی ساعتی اجباری به کارکنان جهت بررسی و رسیدگی به وضعیت تحصیلی فرزندان از جمله سرکشی به مدارس محل تحصیل اعطا گردد.

و) با برنامه‌ریزی در مجتمع‌های مسکونی و منازل سازمانی کارکنان ناجا، دوره‌های ارتقاء بخشی آموزشی و علمی برای فرزندان برگزار شود

منابع

- باقری، مسعود، (۱۳۸۵). رابطه شیوه‌های فرزند پروری با انگیزه پیشرفت، تهران: کتاب سبز
- سیف، علی اکبر. اندازه‌گیری و سنجش در علوم تربیتی، انتشارات دانشگاه پیام نور، چاپ یازدهم، ۱۳۷۸.
- شکرکن، حسین و نیسی، کاظم، (۱۳۷۸). تأثیر عزت نفس بر عملکرد دانش‌آموزان، تهران: اندیشه
- کرباسی، منیژه و وکیلان، منوچهر، (۱۳۸۱). مسائل نوجوانان و جوانان، همدان: روشن.
- نعمتی خجسته، بهناز و یارمطلقو، لیلا، (۱۳۸۳). بررسی علل عدم پیشرفت تحصیلی در دانش‌آموزان دوره راهنمایی ناحیه ۱ و ۲ شهرستان همدان، همدان: پژوهشگاه معلم
- نوری توسل، مرضیه؛ رحیمی عنبر، رقیه. بررسی مسائل و مشکلات درسی دانشجویان دانشگاه پیام نور همدان، پایان نامه، ۱۳۸۱